

Голові спеціалізованої вченої ради
К 41.863.01 Одеського регіонального інституту
державного управління Національної академії
державного управління при Президентові України,
доктору політичних наук, професору
М.М. Іжі

ВІДГУК

**офіційного опонента кандидата наук з державного управління
Н. С. Зелінської на дисертаційну роботу К. Х. Герасимюка на тему
«Оптимізація територіально-управлінської системи в Україні в
контексті європейського досвіду», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління за спеціальністю
25.00.02 - механізми державного управління**

Актуальність теми дослідження. В умовах проголошення тотального реформування в усіх сферах державного управління ключового значення набуває проблема недосконалої територіально-управлінської системи України, так як вона і є основою, на базі якої мають впроваджуватися ті чи інші зміни. Численні ж напрацювання вітчизняних та зарубіжних дослідників в зазначеній галузі свідчать, що саме європейський досвід в цьому питанні є найбільш прийнятним для України. Саме тому науково-теоретичне вирішення проблем вибору оптимальної моделі територіально-управлінської системи в Україні та механізмів державного управління її впровадження набуває особливої гостроти.

Дисертаційна робота К. Х. Герасимюка виконана відповідно до наукових досліджень Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України за темою: «Державне управління та місцеве самоврядування» (ДР № 0199U002827), «Механізми наближення системи публічного управління України до європейських стандартів: регіональний та

субрегіональний рівень» (ДР-107U004692), «Механізми реалізації державної регіональної політики в контексті проведення політичної та адміністративної реформ» (ДР-107U004695), «Механізми горизонтальної взаємодії в системі публічного управління в умовах децентралізації влади» (ДР 0115U001261), у яких автор як виконавець опрацював напрями і механізми здійснення територіальних та адміністративних перетворень на регіональному рівні, а також відповідні європейські стандарти.

Таким чином, дослідження проблем реформування публічної влади на різних рівнях входить в коло пріоритетів розвитку держави. Зростає розуміння надзвичайної значущості побудова територіально-управлінської системи України з врахуванням досвіду європейських країн в умовах зовнішніх та внутрішніх загроз.

Виходячи з вищезазначеного, можемо стверджувати, що обрана тема дисертаційної роботи Герасимюка Костянтина Харитоновича є актуальною та має вагомим значення для розвитку галузі знань механізмів державного управління у сфері реформування адміністративно-територіального устрою. Її оригінальність підтверджує вироблення оптимальної моделі територіально-управлінської системи в Україні з врахуванням європейського досвіду, впровадження якої дасть змогу вирішити цілу низку проблем, пов'язаних з функціонуванням національної системи державного управління загалом.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна.

Проведений аналіз дисертації Герасимюка Костянтина Харитоновича свідчить, що робота має логічну послідовність викладення результатів дослідження, а поставлені завдання є достатньо розглянутими і завершені конкретними висновками і пропозиціями. Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке досить повно охоплює тему. Отримані результати мають наукове і практичне значення. Оформлення дисертації відповідає встановленим вимогам, робота викладена послідовно від поставленої мети до висновків і пропозицій.

У дисертаційній роботі чітко визначені завдання дослідження оптимізації територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду, виконання котрих підтверджено висновками і новизною. Одержані результати підтверджують досягнення поставленої мети - обґрунтування оптимальної моделі територіально-управлінської системи в Україні та механізмів її впровадження.

Відзначаємо рівень застосування методичних підходів здобувачем. Використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема компаративного аналізу та моделювання. В основу визначення базових елементів територіально-управлінської системи та мережі взаємозв'язків поміж складовими цієї системи покладено системний підхід. З допомогою ситуативного методу було враховано особливості розвитку територіальних чинників в умовах конкретних територіальних одиниць. Також застосовувалися інші загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, що засвідчують достатній науковий рівень здобувача.

До основних наукових здобутків варто зарахувати визначення терміну «оптимальна територіально-управлінська система» (с.49-50), що дозволило розкрити сутність та основні характеристики цього державно-управлінського явища. Авторське визначення поняття «Європейські стандарти територіальної основи публічної влади» в широкому та вузькому сенсі (с.57-58) дало можливість ґрунтовно дослідити європейський досвід з цих проблем як на загальноєвропейському рівні, так і на основі окремо взятої держави.

У роботі ретельно розглянуто європейські моделі територіально-управлінської системи Сполученого королівства, Італії, Данії, Латвії (підрозділ 2.2) та визначено їх відмінності, що пов'язані з історичними, соціально-економічними, політичними чинниками. Автором доведено, що базовими концептуальними підходами при оптимізації територіальної основи публічної влади в країнах Європи була децентралізація з визначенням оптимального розміру територіальних одиниць, повноважень їх органів для ефективного виконання поставлених завдань і надання якісних послуг

громадянам.

Здійснено аналіз механізмів оптимізації територіальної основи публічної влади в країнах Європи та визначено ключовий, а саме - запровадження системи NUTS, яка стимулюється втручанням наднаціональних органів ЄС. Адже реалізація дієвої регіональної політики може здійснюватися на базі територіальних одиниць, що відповідають певним стандартним характеристикам.

Розгляд вітчизняних концептуальних документів та пропозицій щодо формування шляхів та напрямів реформування адміністративно-територіального устрою України дозволив авторові визначити відповідні альтернативні варіанти оптимізації територіальних основ публічної влади в Україні (с.157-162).

На підставі європейського та вітчизняного досвіду обґрунтовано, що для України є цілком ефективною наявна трирівнева ієрархія територіального поділу, що може бути представлена регіональним (верхній рівень), субрегіональним (середній рівень) та локальним (нижній рівень) рівнями (с.165), яка б базувалася на європейській системі NUTS.

У роботі на основі аналізу соціально-політичних, історичних, міжнародних чинників визначена оптимальна модель територіально-управлінської системи України, що дозволило визначити конкретні ланки територіального поділу та відповідні управлінські інституції.

Також автором дисертації подано пропозиції щодо механізмів та інструментів запровадження зазначеної моделі.

Одержані в ході дослідження результати практично повністю викладені в тексті дисертації та у здійснених публікаціях, ґрунтуються на проведеному дослідженні. Автореферат також відображає зміст, основні положення і результати досліджень, викладених в дисертаційній роботі.

Значущість результатів дослідження для науки та практики. Наукова значущість дисертації К. Х. Герасимюка полягає у розробці теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо

оптимізації територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду.

Ступінь обґрунтованості наукових положень опонованої дисертації підтверджує їх практичне використання. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на оптимізацію територіально-управлінської системи України та можуть бути використані в роботі органів публічної влади різних рівнів. Частина отриманих результатів знайшла практичне застосування у роботі Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій Вінницької області (довідка про впровадження від 30.01.2007 № 19), Вінницької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 30. 10. 2008 № 01 – 1 – 34 - 7020), Вінницької обласної ради (довідка про впровадження від 20.10.2010 № 215-10-42).

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях. Основні положення дисертаційної роботи достатньо повно викладені автором у 24 наукових працях, у тому числі 5 – у наукових фахових виданнях України та 3- у публікаціях за кордоном.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Враховуючи достатній рівень обґрунтованості переважної більшості теоретичних та методичних питань, висновків, рекомендацій та пропозицій, слід відзначити певні недоліки, окремі дискусійні та недостатньо аргументовані положення:

1. На нашу думку, дискусійним є твердження щодо нелогічного вживання поняття «публічна самоврядна влада» на муніципальному рівні (с.19). Адже, якщо, за твердженням самого автора дисертації, непублічного характеру державна влада набуває за умов, що вона є формою представництва інтересів частини (як правило достатньо невеликої)

суспільства й спрямована на забезпечення її домінування над всім суспільством (с.18), то на місцевому рівні такої стан справ також можливий, коли до влади з року в рік приходять певні клани і їх вплив з місцевого рівня почасти переходить і на регіональний, та й загальнодержавний. І особливо він помітний при реформуванні територіально-управлінської системи.

2. У роботі варто було би більше уваги звернути на аналіз наслідків проведених реформ в європейських країнах відповідно до викликів у кожній з аналізованих держав (підрозділи 2.2 та 2.3), акцентувавши увагу на прорахунках (адже, в тому ж Сполученому королівстві після реформ все ще діють досить потужні відцентрові сили), що дало б можливість уникнути таких проблем при здійсненні реформ в Україні.

3. Вважаємо, що в дисертації слід було б приділити більшу увагу аналізу чинних норм вітчизняного права з децентралізації влади, так як пункти щодо формування громад (с.196) та вибору старост (с.203) в них уже певною мірою прописані.

4. Доцільним було б чітке самовизначення автора дисертації щодо вживання назв (підрозділ 3.3) «земля - регіон – область», «район – округа», так як у вітчизняній науковій спільноті немає загальновизнаного підходу з зазначеного питання.

5. Змодельований автором дисертації за найбільш суттєвими показниками варіант мережі територіальних одиниць середнього рівня з 87 одиниць-округ (с.181-182), потребує, на нашу думку, більш детального висвітлення, а саме – вказати межі округ, їх центри, кількість населення та інші показники, обрані автором для методу «зважених балів».

Наведені зауваження не знижують загальної оцінки наукового рівня дисертаційного дослідження та окреслюють перспективи подальших напрацювань здобувача.

Загальна оцінка дисертаційної роботи. Дисертаційна робота К. Х. Герасимюка є самостійним, завершеним, комплексним дослідженням, актуальним за темою та розглянутими проблемами, у якому представлені

нові науково обґрунтовані результати, отримані автором, що мають вагомий внесок у вирішення завдань оптимізації територіально-управлінської системи в Україні в контексті європейського досвіду. Практичну цінність дисертації підтверджено довідками про впровадження результатів дослідження в практику діяльності органів публічної влади. Викладене дозволяє зробити висновок про відповідність дисертації вимогам п. 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор Герасимюк Костянтин Харитонович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління.

Офіційний опонент

доцент кафедри управління освітніми
зкладами та державної служби Державного
закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
кандидат наук з державного управління

Н. С. Зелінська

Проректор з міжнародних зв'язків та
науково-педагогічної роботи комплексу
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
кандидат психологічних наук, доцент

А. М. Анданьєв